

TÄNA INFOLEHES:

Alevivanem soovib tegusat uut aastat.
Alevivalitsuse töötajad vastusega
uude aastasse.

Teadlased ei usu oma silmi.
Õnne ja nalja.

Nr. 1 (25) Jaanuar 1999 Hind 3.00 kr.

KAI - KOHILA ALEVI INFOLEHT - KOHT AEG INIMESED

Kurblik õhkamine - oh, kui küll seda metsa ees ei oleks, ei sobi metsadest pakatavasse maailma. Metsas on inimene alati varju otsinud. Ning mitte ainult.

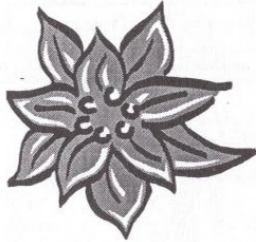
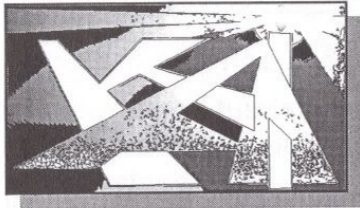
Äsja viskasime prügimäele tublid metsaasukad, kes olid tulnud meile appi jõulurõõmu ning aastavahetust tähistama. Need kuusekutsikad ei kasvanudki suureks. Sama kordub järgmisel ja järgmisel aastal...

Kas hoolime veel millestki, kui uus tuhandenumber ette löömas? Kas oleme kurdid ja pimedad teadmise ees, et uus aastatuhat ei saabugi mitte järgmise, vaid alles ülejäämise aastavahetusega? Kas pillutame taevasse ilutuld mõtlema, et nii paiskub atmosfääri ehe mürk, lämmatamaks paljude suurte ja väikeste olendite kopse mitme kuu vältel? Samuti teame täpselt, et maailma aastavahetuse lõbujanu neelab sama palju hapnikku, kui toodavad ühe kuuga kõik Euroopa metsad.

Umbes 1000 inimest said ligikaudsetel hinnangutel maailmas kas hukka või eluks ajaks vigaseks tänavuse aastavahetuse paugutamise aegu. Kas 2000-ndes toob topelt või enam õnnetust?

Nii mitmedki koerad, kes aastavahetusel õues käisid, ei julge enam hästi pimedas välja minna, nad vaatavad kahtlustavalt taevasse ning hoiavad eemale ergavatest tänavalaternatest. Kas hirm kogu eluks?

Vist on siiski võimalik aru saada inimese õnnejoovastusest millegi kordaläinu puhul ning soovist seda kõigile näidata ... ka tehistule sädelusega. Jääb vaid soovida, et iga aastavahetuse ajaks oleks midagi olulist muutunud ka meis endis. Veel on aega. Olge tublid!

Õ
N
N
E
!

91

06.01.08 Eduard Köpper
14.01.08 Johanna Taukul
28.01.08 Anna Volkijäinen

89

28.01.10 Helene Terik

86

12.01.13 Villem Pertel

84

19.01.15 Olga Tammets

78

05.01.21 Evdokia Matikainen
10.01.21 Maie Rannamäe
02.01.21 Benita Tammerik
28.01.21 Helga Tiigiste

77

05.01.22 Vilve Viljamaa
12.01.22 Leida Sammelseg

76

20.01.23 Endel Indermitte

75

14.01.24 Salme Kuhi
05.01.24 Arnold KivisildREGISTREERITI
SÜNNID:

28.11.1998 Sandra Pihö

30.11.1998 Kätlin Kullerkupp

06.12.1998 Eva-Liz Juus

15.12.1998 Ardi Ainjärv

KOHILA KOOLITUSKESKUSE KURSUSED VEEBRUARIKUUS:

KERAAMIKAKURSUS

algab laupäeval, 23.jaanuaril kell 11.
- Juhendaja Kaja Pirnpuu.

ROOTSI KEELE KURSUS

 neile, kellel algteadmised ole-
mas algab 8.veebruari kell 17.30.
- Õpetaja Eva Launonen.

KALTSUNUKU KURSUS

toimub 13. ja 14.vebruaril.
- Juhendaja Imbi Patzig.

LAPITEHNIKA KURSUS

toimub 27. ja 28.vebruaril.

- Juhendajad Veera Lepik ja Terje Evisalu.

Kutsume osalema **KÄSITÖÖTOAS**, laupäeviti algusega
kell 11.- 16. jaanuaril alustame **suvepluuside kudumist**. Võima-
lik saada konsultatsioone erinevate käsitöetehnikate kohta.
- Juhendab Imbi Patzig.

EELINFO NIPLISPITSI

 tehnika huvilistele! Andke endast
teada ja saame leppida kokku Teile sobiva aja kursuse alus-
tamiseks.Ootame nii lapsi kui täiskasvanuid. Täpsem info tel. 33-887
kella 9-20, laupäeval ja pühapäeval kella 11-16.Samuti teatame, et Koolituskeskuse fuajees teadetetahvliit
leiavad huvilised informatsiooni Riigikogu valimisteks valmis-
tuvate erakondade valimisplatvormide ja programmide kohta.

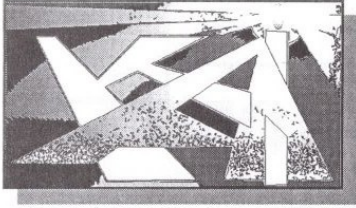
ERAARSTIABAI KLIINIK

Vabaduse 20a Kohila Rapla mk.

- * NEUROLOOG
- * GÜNEKOLOOG
- * SILMAARST
- * FÜSIOTERAAPIA
- * HAMBARAVI
- * PROTEESIMINE

Hambaravis ja proteesimises Euroopa tehnika ja kva-
liteet. Garantii töödele 6 - 12 kuud. Büügelproteesi val-
mistamine väljaspool järjekorda.

Registreerimine E - R 9.00 - 16.00 Tel. 248 33 530

HEAD EDUKAT UUT AASTAT!

Soovin Teile kõigile edukat uut aastat. Majandusraskustes ühiskonna korral võib eduka aasta soovimine tunduda pilkamisena, kuid edukas võib aasta olla ka ilma suurte rahadeta. Proovime käesoleval aastal teha neid asju, mis suuri rahasid ei nõua.

Selles mõttes jagub tegevust tõesti terveks aastaks. Tegelikult pannaksegi tänavuaasta paika Eesti riigi areng järgmiseks neljaks aastaks ja Kohila alevi areng kolmeks aastaks. Riigikogu valimised on kevadel ja Alevivolikogu valimised sügisel. Mõlemas protsessis osalemine ei nõua ju suuri rahasid. Kui ka ajalehe ostmine üle jõu käib, siis on võimalik minna raamatukogusse. Aktiivne suhtumine valimistesse on äärmiselt oluline, sest realselt saate Te oma riigi ja alevi arengut mõjutada kõige rohkem just valimistel.

Tutvuge erakondade ja nimekirjade lubadustega ning mis veel olulisem, sellega kuidas nad oma lubadusi täita soovivad. Hinnake puhutut realselt, kas ei ole tegu ainult hääle püüdmisega ja tegelikult ei ole lubatavat võimalik täita. Eriti kriitiliselt suhtuge protestinimekirjadesse, kes ainult kritiseerivad eelnevate tegevust ja ise midagi reaalset välja ei paku. Negatiivse programmiga ei ole areng võimalik.

Kahjuks peab alev tervikuna, st. volikogu, valitsus ja keskkütet kasutavad kodanikud ja ettevõtted 1999. aastal vastu võtma ka ühe väga olulise otsuse, mis võib kaasa tuua suuri kulutusi. Tegemist on üheaastase valuprobleemiga - küttemajandus.

Ettevalmistamisel on küttemajanduses põhimõtteliste muudatuste läbiviimine. Valida on mitme erineva tee vahel, milliste üksikasjaliku kirjelduse toome Teieni peale nende täpsustumist. Isegi vanaviisi jätkamine nõuab suuri rahasummasid soojaarvetena Teie taskutest. Sooviksime arvete vähendamist, milleks aga on vaja teha lisaväljaminekuid. Siin ei maksa sattuda masendusse momendil raha puudumise üle. Koostöös ja arusaava suhtumise korral on ka see probleem lahendatav.

Edukat koostööd soovides

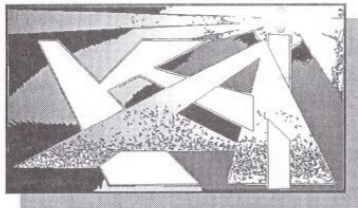
Tarmo Peterson

Peeter Mürgi foto:

EESTI PENSIONÄRIDE JA PEREDE ERAKONNA KOHILA ORGANISATSIOONI JUHATUS

tervitab ja soovib kõigile Kohila alevi ja valla pensionäridele ja peredele head rõõmuküllast uut aastat. Täname Kohila alevi- ja vallavalitsust, AS Kohila Paberivabrikut ja Hageri Rahvamaja juhtkonda mõistva suhtumise ja abistamise eest.

KÜSIMUSEGA UUDE AASTASSE

Ühelt poolt on tõsiasi, et iga inimene soovib näha oma töö vilju, saada tunnustust hea töö eest, selgitada teistele probleeme, mis ei lase ideaalidel teostuda ning lasta enesekontrolliks tehtu läbi ka erapooletute kõrvalseisjate silmade eest. Teiselt poolt heitis alevi rahvaesindajate kogu alevivalitsusele ette tehtava töö vähest läbipaistvust. Nende mõlema tõsiasja liitmise tulemusena tekkis KAI toimetusel mõtte võimaldada alevivalitsuse töötajail regulaarselt rääkida oma tööst alevi rahvale. Et ülesanne poleks liiga määramatu, esitasime kõigile ühe küsimuse, mida igaüks võis ka soovi korral muuta, et võimalikult paremini avada oma tööõigu probleeme.

Aavo: Alev ei koosne mitte ainult majadest ja inimestest. Sinu valitsusalas on enamik neist muudest asjadest. Milline on Kohila hoonetest ja elanikest mööda vaadates? - Kõige tähtsam, millest oleneb ja mis suunas areneb Kohila, on alevi arengukava. Esimese Kohila arengukava koostasime 1996. aastal. Selle tegime küll 6-7 inimese koostööna, kus igaüks

meist koostas oma osa, kuid jäi olemata ühiste strateegiate paikapanemine, grupitöö ja mõttetalgud. On hea, et algmaterjal on nüüd olemas. Käesoleval aastal peame arengukava uuesti läbi töötama, arvestades eeltoodud kriitilisi märkusi.

Väga oluline alevi arengule on veebruaris valmiv alevi veevarustuse ja kanalisatsioonirajatiste tasuvusuuring. Sellele järgneb tuleval aastal veevarustuse ja kanalisatsiooni tööprojektide koostamine ja siis järgnevatel aastatel töö ise, mille maksumus prognooside kohaselt võib ulatuda 30 miljoni kroonini.

Veel tahaksin sellel aastal tähelepanu pöörata järgmistele valdkondadele, mis vajaksid alevi eelarvest raha:

- 1) Kohila tänavate remontimine, sest iga viivitatud aasta lisab remondivajaduse summale topelt juurde;
- 2) tänavavalgustuse uuendamine, sest veneaegsed valgustid ja liinid on täielikult amortiseerunud.

Aive: Sinu silme alt käivad läbi nii kohalikud kui ka üldriiklikud seadused. Milliseid pead möödunud aastal Kohila jaoks tähtsamaiks?

Kohila jaoks on tähtsamad kindlasti Kohila Alevivolikogu poolt kehtestatud korrad ja eeskirjad, mis on otseselt suunatud alevi elanikele.

Kuid vähem tähtsad ei ole ka üldriiklikud seadused, mida tuleb kindlasti järgida. Enamuse Kohila Alevivolikogu poolt kehtestatud eeskirjade ja kordade aluseks on üldriiklik seadus.

1998.aastal kehtestas Kohila Alevivolikogu:
- Kohila alevi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra;

- Kohila kalmistu eeskirja;
- Eluruumide kasutamise eeskirja.

Alevisekretäri töövaldkonda mõjutas Notariaadiseaduse muutmise seadus, mis jõustus 10.aprillil 1998 ning mille alusel ei ole valla- ja linnasekretäri õigust tõestada tehingu tegemiseks antavat volikirja. Valla- ja linnasekretäri õigus tõestada raha väljavõtmiseks, dokumentide edastamiseks või vastuvõtmiseks ning muude õigustoimingute (v.a.tehingud) tegemiseks antavat volikirja.

Aili: Alevivalitsuses toimus eelmise aasta lõpu poole tööülesannete ümberjaotamine. Mis puhul peaksid inimesed Sinu poole pöörduma?

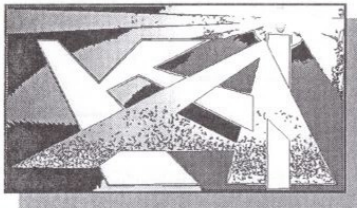
Ega kantselei funktsioonid ei muutunud. Elukoha registreerimine, passid, kaitseväge arvestus, samuti on antud mulle õigus sõlmida maa ostu-müügilepinguid. Kantseleisse võivad pöörduda kõik, kui ise ei saa aidata suunan inimese vastava ametniku juurde, kes saab ja oskab.

Hugo: Arhitektuur on see, mis ühe asula puhul kõige esmalt silma hakkab. Milline on ja milline võiks olla Kohila ehituslikult?

Kohila alevi ehituslik ilme on püsinud aastakümneid endine. See tähendab, et ehitustegevust praktiliselt ei ole toimunud. Ainuke tähelepaneväärne hoone Lõuna ja Liiva tänava nurgal ootab lõpetamist ja kasutamistotstarvet. Alevi keskosa oma vabade maa-aladega omab soodsat perspektiivi korraliku keskuse väljaehitamiseks. Esmajärjekorras tuleb keskuse südames koostada turu väljaehitamise projekt ja järkjärgult see välja ehitada (Alevi eelarve projekti on sel aastal planeeritud detailplaneerimise projekti koostamine).

Muret teeb aga alevi mõisahoonete olukord. Kasutamistotstarvet ei ole leidnud Kohila Paberivabrikule kuuluv mõis, mille ehituslik olukord halveneb. Tohisoo mõis on kooli-

vajab hoone hädavajalikkum remonti, seda eriti hoone jõepoolses osas.

Ilme: Edu pandiks loetakse oskust olla õigeks ajaks õiges kohas. Millised tähtajad on maa erastamise puhul kriitilised?

Kuna Maareformiseadust on parandatud lugematu hulga muudatuste ja täiendustega, annan lühiülevaate maa erastamise kriitilistest tähtaegadest:

1. Maa erastamise avalduste esitamine:
  - tähtaeg lõppes

31.12.1997

- uusomanikelt (hoone soetatud pärast 01.01.1998) avalduste vastuvõtmine jätkub.

2. EVP-d kehtivad kuni 01.12.2000 ja pärast seda tuleb erastamisel maa eest tasuda rahas.

3. Kuni 01.12.2000 kehtib maa erastamisel 1993.a. maa maksustamishind.

4. Kuni 25,0 tuh.kr. ulatuses saavad taotleda maa väljaostuvõla kustutamist füüsilised isikud:

- kelle kasvatada ja ülal pidada on vähemalt 4 alla 18-aastaselt last;

- kelle laps on sündinud pärast 7. juunit 1996.

5. Alates 01.01.2000 maksavad (erastamata) riigimaa kasutajad kasutusõiguse eest riigile täiendavat tasu maa maksu suuruses summas. Sellest maksust on vabastatud pensionärid.

6. Alates 01.01.2000 lõpeb maaga kinnistamata elumaja korterite võõrandamise võimalus.

7. Tuginedes eelmises punktis toodud kriitilisele tähtajale tuleks korteriomandi seadmine lõpule viia 1999.a. jooksul.

Iselle: Eelneval aastal vabanen alev jällegi üsna suurest osast oma maast. Kas 1999. aasta viib protsessi lõpuni?

Päris lõpuni kindlasti mitte, aga lõpusirgele küll. Maa erastamisega on veel aega 01.01.2000. aastani. Möödunud 1998. aasta oli teiselt edukas. Maakatastrisse on kantud juba 433 katastriüksust s.o. rohkem kui 2/3 Kohila alevi maast. Kinnistuid on 333. Käesolev aasta paneb põhirõhu kindlasti korteriomandi seadmistele. Lahendust jäävad ootama probleemsed erastamised, kus on piirid ebatäpsed või ei jõua kaasomanikud ühisele kokkuleppele.

Kristiina: Sõna lastekaitse pole päriselt läbipaiskev. Kuidas sõnastaksid selle eelneva aasta praktilise töö kogemuste põhjal?

1998.aastal avatud laste päevakeskus on kõige käegakatsutavam asi selles valdkonnas.

Milvi: Raha tema loomulikul kujul näed ja vahendad Sa üha vähem. Ikka vaid elektroonilist raha. Mida "annab ja võtab" PangaNET?

Sularaha liigub meie kaudu tööpoolest järjest vähem, kuna töötasud ja enamused toimetulekutoetust lähevad otse ülekandega pankadesse.

Eelmise aasta lõpus liitusime Telepangaga. Selle eelis on selles, et ülekanne läheb otse arvuti kaudu saaja pank, ilma et peaks ise pan-

ka jooksma ülekannet viima. Sama on ka sularaha ülekannetega. Võime ka päeva jooksul näha päeva laekumisi, mida enne saime teada alles järgmise päeva hommikul.

Nagu ikka iga uue asjaga, juhtub ka meil väikesi "näpu-kaid". Näiteks esimese töötasu ülekandega juhtus, et olin pank saanud ülekande 2 korda. Tänu pangatöötajate valvsale silmale sai eksitus likvideeritud. Üldse pean häid sõnu ütleva Ühispannga töötajate kohta, kes on väga lahkelt nõu ja jõuga mind abistanud. Natuke keerulisem on suhtlemine riigikassaga, aga eks see saab ka selgeks õpitud. Kõige parem õpetaja on praktika.

Piret: Uue aasta eelarve on esialgu veel suhteliselt kauge tulevik. Kuidas hindad möödunud eelarveaastat?

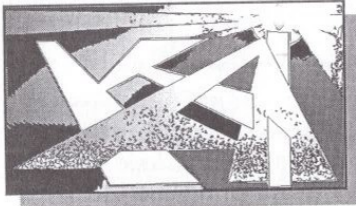
1998.a. laekus eelarvesse tulud 20211,3 tuhat krooni ehk 99,7% planeeritust. Eelarve kulud finantseeriti möödunud aastal 20119,8 tuhande krooni ehk 99,2% ulatuses. Eelarveliste vahendite jääk oli aastavahetusel 144,0 tuhat krooni.

1998. eelarveaasta oli minu ametisoleku aja jooksul kõige pingelisem. Tulud laekusid ebakorrapäraselt ning üksikisiku tulumaks ja tulu soojuse eest jäid eelarves täitmata. III kvartalil laekus küll planeerimata tulud, kuid nende arvel tehti ka mitmeid ettenägematuid kulutusi.

Katlamaja eelarvesse võtmine tegi kulude arvestuse keerulisemaks, kuna katlamaja ei ole tavapärase eelarveline asutus. Katlamajaga on seotud ka suured laenud, mille tagasimaksmiseks pidi teatud summa alati tähtajaliselt meie eelarvelisel arvel pangas olema, et pank saaks selle laenu katteks maha võtta. Pidevalt tuli arveid tähtsuse järgi järjekorda panna, sest raha kõigi maksmiseks ei jätkunud.

Kõigi allasutuste kokkuhoiu ja mõistva suhtumise tulemusena õnnestus eelarveaasta siiski ilma võlgadeta lõpetada. Üleminev jääk ei ole just suur, kuid kõik oma rahalised kohustused saime siiski täidetud ja sahtlisse ei jäänud ka maksmata arveid.

Urve: Omavalitsuste raamatupidamine on pidevas muutumises. Millised probleemid ootavad Sind uuel aastal?

1998. aastal alustati eelarveliste asutuste raamatupidamisarvestuse ümberkorraldust. Kui senini peeti raamatupidamisarvestust kassapõhiselt, siis nüüd tekkepõhiselt. Tekkepõhises arvestusprintsiibis kajastatakse majandustehingud siis, kui need on toimunud sõltumata sellest, kas raha on laekunud või tasutud. Need muutused iseene-

sest ei ole midagi uut ega ületamatut. Raskeks on teinud olukorra nõutud aruandluse mahukus. Kuna omavalitsus kulutab maksumaksja raha, siis peab iga rahaliigutus olema läbipaistev - millist raha kulutati ja kuhu kulutati. Kahjuks ei võimalda meie senised raamatupidamisprogrammid nii

detailset arvestust pidada. Uue aasta kõige raskem probleem ongi nõutava raamatupidamisarvestuse korraldamine. Kuid ma arvan, et igal ajal on olemas lahendus ja kogu meeskonnaga tuleme selle tööga toime.

Uku: Sotsiaaltöötaja elukutse on viimasel ajal kujunenud üheks populaarsemaks. Kuidas hindad oma tööd tegijana?

Olen rahul.

Valve: Järeelvalveinspektorina puutud tõenäoliselt

kokku Kohila elu väga erinevate tahkudega. Mis vajaks muutmist, millest peaks kinni hoidma?

Mis vajaks muutmist?

Muutmist on vaja alati ja igas eluvaldkonnas. Suuremad muutmised nõuavad aga raha, raha...

Ilma kulutusteta saame muuta iseennast. Oma positiivsemat suhtumist näiteks naabrisesse, töökaaslasesse, õpetajasse, müüjasse jne. Väga oleks vaja, et muutuks teatud grupi inimeste suhtumine kõike neid ümbritsevasse, mis asub väljapool korteri ust. Et see tee, mis viib tänavale ja haljasalad, mis ümbritsevad korrusmaju on osake nende endi varast, kes nendes majades elavad.

Millest peaks kinni hoidma?

Et säiliks Tohisoo mõis kogu seal toimuva koolitusega ja mõisa park. Laulaks laulukoor "Loonela" ja et ei väsiks rahvatantsijate jalad.

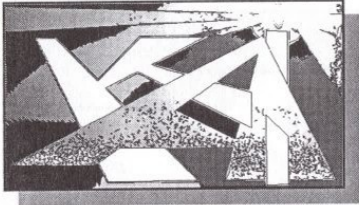
Tiit: Arvuti ei üllata enam kedagi. On see tööriist, mänguasi või veel midagi muud?

Selleks, et arvuti üldse midagi oleks, on vaja kolme osalist: arvutit kui masinat, arvutiprogramme ning inimest arvutis töötavat programme juhtima. Kokku moodustavad need kolm infotehnoloogilise terviku. On teada, et arenenud maailm kutub just infotöötusele enamiku oma vahenditest. Alles hiljuti olid suurimad kuluartiklid energia ning kõiksugu materjalid. Seega on tegu väga kuluka "mänguga".

Mis puutub arvutimängutesse, siis siin on inimene lootusetus seisus. Inimkonna ühes iidsemas mängus, males, pole isegi maailmameistril arvuti vastu enam erilisi võidulootusi. Kuid inimene on nutikas. Ta loob hulgaliselt uusi arvutimänge, kus inimene tuleb kergesti toime. Hetkel peame tõdema, et just taolised mängud on selleks tungrauaks, mis upitavad arvuti- ja tarkvaratööstust üha kiiremate ja mälumahukamate toodete tootmise teele. Üks juhitav multifilm nõuab tõeliselt palju ressursse. Siiski pole arukas sellesse pettemaailma sügavale sukelduda. Arvutitega mängivad lapsed pole vastu ootusi täppisteadustes sugugi eriti edukad ning nende kujutus- ja mõttemaailm arenevad reaalse eluga mitte kokkusobivaiks.

Arvutiga tehakse peamiselt nelja liiki töid: temaga arvutatakse (tabelarvutus), kirjutatakse tekste (tekstiredaktorid), luuakse ning sirvitakse erinevaid andmekartoteeke (andmebaasisüsteemid) ning käiakse teistes arvutites külas (Internet). Enamuse neist töödest võiks piisavalt kiiresti toimetada ka arvutite 286 põlvkonna esindajatega. Paraku on täna müügil vaid Pentium II põlvkonna arvutid ning aasta pärast on nemadki läinud kõigi sauruste teed. Õnneks jääb tipparvuti hind pidevalt ligikaudu samale tasemele. Suuresti on tõusnud aga tarkvara hinnad ning asutus, mis püüab kasutada vaid litsenseeritud tarkvara, peab tegema järjest suuremaid kulutusi. Kas vanad programmid pole piisavalt head? On ja jääb veel headust ülegi. Mis aga teha, kui keskastutustest tulev infovoog on tiptasemel programide keeles?

Koos raud- ja tarkvaraga peaks muutuma ka inimene. Senine arvutiideoloogia eeldas, et vaid kõrgeima ettevalmistusega arvutispetsialistid olid võimelised programme looma. Hiljuti oli vastajal meeldiv kogemus õpetada üht 8. klassis õppivat noormeest. Hommikul kella 10 paiku õpinguid alustanud poiss programmeeris õhtul kella 5 paiku endale Windows Explorer'i tüüpi abivahendi! Kuu paari pärast võiks ta enesele ka uue Windows'i teha, kui selleks oleks piisavalt aega, mõtet ja tahtmist. Uusim arusaam arvutikasutamisest eeldab, et iga kasutaja loob enesele mingi kestprogrammi vahendusel just sellise abivahendi, nagu tal hetkel vaja. Sellistena on tõhusaimad MSWorks ja Visual Studio produktid.

JA

* Õpetaja: "Millised silmapaistvad produktid on kinkinud meile tänapäeva keemia?"
Juku: "Blondiinid."

* Õpetaja: "On täiesti ilmne, et kaks esimest tundi on inimese elus kriitilised."
Juku: "Aga kas pole seda ka kaks viimast?"

* Õpetaja: "Kuidas tõestada, et vesi juhib elektrit?"
Juku: "Alati kui ema vannil läheb, on talle telefon."

* Juku ja Mati suitsetavad kooli käimlas. Mati tunneb äkki šašlõki lõhna.
"Vaata, sul maandus kärbes suitsu otsale!" leiab Juku seletuse.

* Füüsika õpetaja: "Juku, ma panen sulle veerandiks rahuldava, kui vastad vaid ühele küsimusele. Mitu elektripirni on klassiruumis?"

Juku loeb kiiresti pirnid üle ning vastab: "Viis."

"Ei ole, hoopis kuus!" ütleb õpetaja ning võtab taskust veel ühe pirni.

Jõulute paiku lubab õpetaja sama küsimuse õige vastuse eest Jukule samuti rahuldavat.

Juku on vahepeal targemaks saanud ning vastab: "Kuus!"

"Ei ole õige," ütleb õpetaja jällegi ning näitab, et kõik tema taskud on tühjad.

"On küll õige!" vaidleb Juku vastu ning võtab oma põuetaskust puuduva pirni.

* "Õpetaja, kas vanatüdruk on vanapõisi naine?"

* Juku läheb sünnitusmajja oma väikest venda vaatama. Too tuuaksegi just emale söötmiseks. Juku paneb tite käel tähele sinna kinnitatud numbrit.

"Näe, ta on tõepoolest alles uus. Hinnalipikutki pole veel küljest ära võetud," hindab Juku toimunut.

* Juku saabub isaga koju. Ema ei ole kodus. Juku katsub telefoni ning teadustab:

"Ta just alles läks välja, telefon on veel soe."

* Õpetaja: "Juku, kelleks sa küll saad, kui oskad vaid 10-ni lugeda?"

Juku: "Poksikohtunikuks."

* Juku õpetajalt: "Milles seisneb erinevus naise ja mehe vahel?"

Õpetaja: "Milline on sinu isa kinganumber?"

Juku: "45."

Õpetaja: "Aga emal?"

Juku: "36."

Õpetaja: "No näed nüüd, erinevus on jalgade vahel."

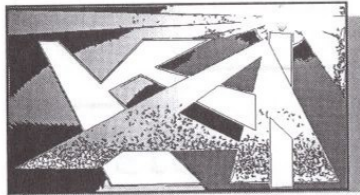
SUURED MEHED,

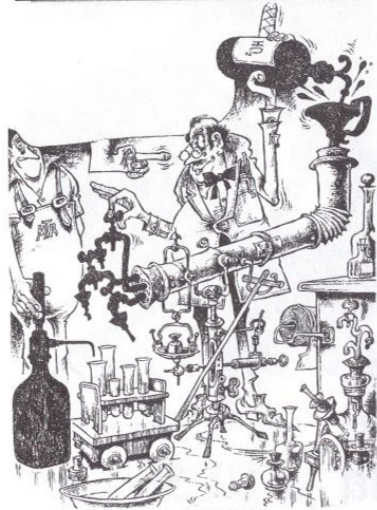
SUURED MÕTTED

Vana ja UUS

- * Vana puu ei paindu.
- * Iga kevad toob uued laulud.
- * Vanad mänguajad visatakse tulle.
- * Uus nuga lõikab hästi näppu.
- * Vana eeslit ei armasta keegi.
- * Vana kättemaks on uus ebaõiglus.
- * Vana rebane, vana vale.
- * Uus raha, vana narrus.
- * Vana nahk, külm pruut.
- * Uus on harjumatu, vana on vastuvõtmatu.
- * Vana jahimees kuulab meelsasti pasunat.
- * Uus mäng, uus õnn.
- * Komöödia on alati vana, vaid näitlejad vahelduvad.
- * Uus vein teeb hästi lolliks.
- * Vanast patust saab uut rõõmu.
- * Uus ülemus, uus õpiaeg.
- * Vana leib nõuab uusi hambaid.
- * Vanast kleidist uut seelikut ei saa.
- * Vana linn, uued kombed.
- * Uus palve, uus põrgu.
- * Vana haav ei parane.
- * Mitte kõik pole uus, mis unustatud.
- * Vanast puust saab palju kütet.
- * Linnud armastavad uusi pesi.
- * Hunt läheb vanemaks, aga mitte paremaks.
- * Uus heliseb, vana kõliseb.
- * Kümme vanakest, üksteist haigust.
- * Uus lapp vana kuue külge ei hakka.
- * Kes tahab vanaks saada, peab seda varakult tegema.
- * Uus amet, uued kombed.
- * Keegi pole nii vana, et ei võiks veel aastakest elada.
- * Uus ajab naerma, vana nutma.
- * Mida vanem kits, seda teravam sarv.
- * Uus vammus ei sobi vanade pükste juurde.
- * Vanast kuradist võiks hea munga saada.
- * Uut laulu lauldakse vanaks.
- * Vana lollus pakub rohkem rõõmu kui uus tarkus.
- * Uued asjad, vanad nimed.
- * Raha pole kunagi liiga vana.

KAS OMA SILM ON KUNINGAS?

TEADLASED ARVAVAD ET ...

"Mis kinni ei jää, saab kinni löödud!" on hüüdlause, mille all oleme harjunud elust läbi rühkima. Esimestest õpetussõnadest peale on meile sisendatud, et oleme Maa peal kõige tublimad ning kõik see ülejäänud loodus on kui ehk mitte juba *Algusest* peale meie jaoks tehtud, siis vähemalt tänaseks on ta seda kindlasti. Me ei kahtle hetkegi, et maailm on just *selline*, millisena me seda näeme, kuuleme, haistame või maitseme. Tegelikult on tegu ühe suurima eksitusega. Maailm pole mitte mingil juhul *selline*.

On tõdesid, millesse usume vargsi ka siis, kui mõistus need tagasi lükkab. Teadmine, et maailm selle tunnetatud kujul on täielik illusioon, ei sobi meie eneseuhkusega. Ainus võimalus koolitatud usku häirida, on pöörduda konkreetsete olukordade analüüsi juurde. Võtame näitena käsile nägemise.

Teadlased püüavad meile selgitada, et nägemisel võtab silm vastu elektromagneetilisi laineid, mida nähtavas spektriosas nimetatakse valguseks. Inimese nägemispiirkond on ligikaudu vahemikus 400 - 700 nanomeetrit. Maal sündinud erinevad olendid näevad kitsas osalõigus vahemikust 200 kuni 1000 nm, mitte mingil juhul aga laiemas diapsoonis. Niisugusel spetsialiseerumisel on ajalooline taust. Elu sündis ookeanis ning osa sellest kolis hiljem maismaale. Vesi ja õhk on nimetatud vahemikus korraga läbipaistvad! Lühemate ning pikemate lainete puhul see enam nii pole. Elektromagneetiliste lainete spekter algab tuhande kilomeetrite pikkustest lainetest (raadiolained) ning lõpeb nendega, mida mahuks mitu tükki ka pisima elementaarosakese piiridesse (gammakiirgus). Sinna vahele mahuvad infrapunane, nähtav ning ultravioletne valguskiirgus ning meile tuttavad röntgenkiiredki on samast perekonnast.

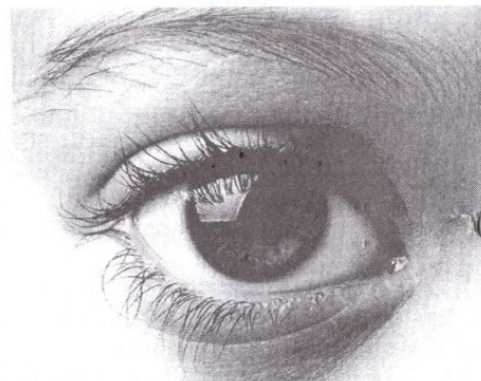
Millisena näiks maailm, kui meie silm registreeriks näiteks just nimelt röntgenkiiri? Võime kohe öelda, et elaksime suhtelises pimeduses. Vaid äikese ajal õnnestuks meil üht-teist oma ümbrusest kaeda ning ka televiisorite ning arvutite kuvarite ja mõnede teiste elektriseadmete ümber säreleks nõrk helendus. Maa atmosfäärist väljudes pilt muutuks oluliselt. Seal, kosmoses, on igasugust kiirgust küllaga.

Soojuskiirgust tajuvate silmade puhul oleksime veidi paremas olukorras. Soojad kehad oleksid heledamad ning külmad tumedamad. Mitte mingil juhul poleks aga nähtav maailm võrreldav praeguse kaemusega. Niisiis on pilt, mida maailmast *näeme*, sõltuv silma ehitusest. Kuid mitte ainult.

Silmapõhi on koht, kus valgust tajuvad retseptorid paiknevad. Selgub, et seal asuvad koed on äravahetamiseni sarnased ajus paiknevatega. Saab katsete abil näidata, et juba silmapõhjas algab nähtud kujutise töötlemine. Põhiliselt jääb aga aju ülesandeks kujutise tõlkimine mõtetele arusaadavasse keelde. Kuna nägemine on vajalik liikumise ning tegutsemise koordineerimiseks, siis on aju esmaülesanne sedastada üksühene vastavus ümbritseva maailma objektide ning mõttemaailma projekteeritava kujut(l)use vahel. Katsetega saab jällegi näidata, et objektide eristatavus pole mitte silma, vaid aju probleem ning sõltub viisist, kuidas aju, ning ühes sellega inimest, õpetada. Erinevatel ajastutel *nägid* inimesed järelikult maailma erinevalt. Kunstiajaloolased võivad taolise väite kinnituseks tuua hulgaliselt kaalukaid argumente.

On näiteks huvitav teada, et mäe otsa viidud võsaindiaanlane ei suuda kuidagi leppida nägemusega, et all orus liiguvad *nii väikesed inimesed* (!) või et prillide kandmisel, mis pööravad *pildi* "jalad ülespidi", teeb meie aju paari tunniga just seda, mis vaja - pöörab selle õigetpidi tagasi. Kui nüüd võluprillid ära võtame, on põrand ja lagi korraga taas vahetuses ning läheb jällegi aega, kuni meie aju korra majja loob. Veelgi kõnekam on fakt, et pime, kellele alles täiskasvanuna nägemine mõne operatsiooni läbi võimalikuks tehtaks, ei suuda enamalt jaolt oma uue võimega enam midagi olulist ette võtta. Koolitus on hiljaks jäänud.

Igaüks meist on kogenud, et suudab *silme ette pilte tekitada* ka siis, kui paneb silmad kinni või viibib täielikus pimeduses. Nüüd võiksime ehk ometi uskuda, et aju on suuteline isetegevuseks. Ometi on meie koolitus taas tugevam igast argumendist. Pole ju teab mis keerukas väite, et kujutuspiltide alusmaterjali laenab aju ikkagi vaid tegelikkusest, mis on just selline, nagu me seda näeme. Isegi siis, kui aju poolt esile manatud fantaasiapilt liitub silma kaudu sisenevaga ning me näeme ilmsi vaime, ei anna meie enesekindlus alla ning kuulutab vaimud füüsilise tegelikkuse, mitte vaimuilma asukaiks.

Tiit Lukki - TPÜ loodusteaduste osakonna õppejõud

KAI - KOHILA ALEVI INFOLENT - KOHILA ALEVIVALITSUSE HÄÄLEKANDJA

Peatoimetaja: Tarmo Peterson

Ladu: Aive Hirs

Reklaam ja turustus: Milvi Näkk

Vormindus arvutil, ajakirjanik: Tiit Lukki

Ilmub kord kuus - Trükiarv 300

Trükikoda Trükkal, Vabriku 59 Tallinn, telefon (2) 6 311 050

Toimetus: Vabaduse 1 Kohila, telefon: (248) 33 632

